

T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

GÜNLÜDÜR

30788

96-23

Sayı : 64443507- 601

Konu : Soru önergesi

28 05/2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kan. Kar. Bşk.'nın 08/10/2013 tarihli ve 43452547-120.07-144806 sayılı yazısı.

Ankara Milletvekili Özcan Yeniçeri tarafından şahsıma yöneltilmiş bulunan 7/30788 esas numaralı önergesinin cevabı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Emrullah İŞLER
Başbakan Yardımcısı

EK:

Soru önergesi cevabı (9 Sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

TBMM Başkanlığı

Bilgi:

Başbakanlık

T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
(Prof. Dr. Emrullah İşler)

SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP

Önergeyi Veren Milletvekili : Özcan YENİÇERİ

Ankara Milletvekili

Önerge Esas No : 7/30788

CEVAP

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1 inci maddesinde belirtildiği üzere, “İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek” üzere kurulan Başkanlığımız, kurulduğu günden beri halkımız arasında birlik beraberlik, kardeşlik, sevgi ve saygı bağlarını pekiştirme gibi çok önemli görev ve fonksiyonlar icra etmekte; toplumun ortak sorunu ve problematiği haline dönüşmüş konuların çözümü için de gerek müstakil gerekse ilgili kurum ve kuruluşlarla protokoller imzalayarak önemli çalışmalar yürütmektedir.

Bünyesinde “Aile” ile ilgili bir Daire Başkanlığı bulunduran Başkanlığımız, gerek paydaş olarak diğer kurumlarla yürütmüş olduğu projelerde gerekse kendi hizmet alanlarında bütün aile bireylerini kapsayacak şekilde önemli çalışmalar yapmaktadır.

Bu bağlamda, ilgili daire başkanlığımız tarafından aile, kadın ve gençliğe yönelik yapılan çalışmalar birkaç başlık halinde aşağıda zikredilmiştir.

1. “Aile: Hayata Açılan Pencere”

Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan slayt ve afişler desteğiyle, Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarında görev yapan personel tarafından yurt genelinde Kur'an kurslarında *aile seminerleri* gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda;

- 2012 yılında 4.013 Kur'an kursunda yaklaşık 170.000,
- 2013 yılında ise 5.790 Kur'an kursunda 190.000 kadına ulaşılmıştır.

2. "Haydi Ailece Camiye"

2011 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle organize edilen *panel dizisinde* Diyanet yetkilileri ve akademisyenlerden oluşan 14 kişilik grupla 7 bölgede 21 ilde eş zamanlı olarak "Çocuk ve Cami İlişkisi", "Asr-ı Saadetten Bugüne Kadınların Camiye Katılımı" konuları işlenmiştir.

3. "Onurlu Aile, Huzurlu Toplum"

2013 yılı Aile Haftası münasebetiyle organize edilen *panel dizisinde* daire başkanı, uzman, uzman vaiz ve başvaizlerden oluşan 17 kişilik ekip ile 16 ilde 8.000 dinleyiciye ulaşılmıştır.

4. Aile Haftası Etkinlikleri

Mayıs 2013'te Daire Başkanlığı tarafından belirlenen "Ailenin Onuru" temasına uygun biçimde faaliyetler icra etmeleri hakkında *bürolara talimat* gönderilmiş ve toplam 671 çalışma raporlanmıştır. Daire Başkanlığının düzenlediği konferans ve konser programı ise Yenimahalle Nazım Hikmet Kültür Merkezinde gerçekleştirilmiştir.

5. "Sağlıklı Birey, Mutlu Aile, Huzurlu Toplum"

Din görevlilerimize eşleriyle birlikte eğitim veren üç ya da dört gün süreli aile okulu programı, iletişim becerilerine odaklanmakta ve sertifika töreni ile sona ermektedir. Program; Kur'an ve Sünnet Perspektifinden Aile, Aile İçinde Sağlıklı İletişim, Eşler Arası Çatışma ve Sorun Çözme, Anne-Baba Tutumları ve Disiplin, Ergenlik Dönemi ve Ergenle İletişim, Sebep ve Sonuçlarıyla Boşanma, Ailede Mahremiyet Eğitimi gibi derslerden oluşmaktadır.

Aile Okulunda,

- 2011'de Ankara'da 234
- 2012'de Antalya, Ordu ve Konya'da toplam 540
- 2013'te Denizli, Kayseri ve Samsun'da toplam 600 kişiye ulaşılmıştır.

6. “Aile İçi İletişimde Dinî Değerlerin Rolü”

İl müftülükleriyle birlikte organize edilen halka açık panel veya konferans programlarında, Başkanlığımızdan konuşmacılar “Sünnet Ekseninde Anne-Baba-Çocuk İlişkisi” ve “Eşler Arası İletişimin Dinî Temelleri” başlıklı sunumlar yapmıştır.

Panellerde,

- 2012’de Bursa, Samsun, Çarşamba, Kütahya, Çankırı, Kızılcahamam, Karaman ve Karabük’te toplam 6.500,
- 2013’te Kayseri ve Osmaniye’de toplam 2.270 dinleyiciye ulaşılmıştır.

7. “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması”

Başkanlığımız ile Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında 12/04/2010 tarihinde “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması” Projesi Protokolü imzalanmış ve iki yıl süreyle yürürlükte kalmıştır. Bu süre zarfında Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık ve duyarlılığını artırmak üzere hizmet içi eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiş, beşer gün süren 8 “eğitici eğitimi” yapılmış ve 221 eğitici yetiştirilmiştir. Bu eğiticiler marifetiyle Başkanlık bünyesinde vaiz, Kur’an Kursu öğreticisi, murakıp, imam-hatip ve müezzin-kayyım kadrolarında görev yapan toplam 20.000 personele “alan eğitimi” verilmiştir.

Adı geçen protokolün süresinin sona ermesinin ardından, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kurulması, Başkanlığımızda da yeni teşkilat yasasıyla birlikte Aile ve Dinî Rehberlik Daire Başkanlığı’nın oluşturulması neticesinde işbirliğinin sınırlarının genişletilmesine ve protokolün geliştirilerek yeniden imzalanmasına karar verilmiştir.

Bu bağlamda, 22/08/2013 tarihinde imzalanan yeni protokol, “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması” Protokolü adını taşımaktadır. Protokol ile ailenin güçlendirilmesi, aile içi iletişimin artırılması ve aile bireylerinin sorun çözme kapasitesinin geliştirilmesi, kadının insan haklarının geliştirilmesi, kadına ve çocuğa yönelik şiddet ve istismarla mücadele konularında Başkanlık ve Bakanlık arasında işbirliğinin artırılması amaçlanmaktadır.

8. Çocuk İhmali ve İstismarıyla Mücadele

2011 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen eğitici eğitimlerine katılan 10 görevlimiz, “Uç Noktada Çocukla Karşılaşan Personelin Eğitimi” çerçevesinde Ankara İl Müftülüğüne bağlı toplam 3.276 personele bir günlük farkındalık eğitimi vermiştir.

Aynı eğitim, 2013’te Gaziantep İl Müftülüğüne bağlı 600 din görevlisine yönelik olarak tekrarlanmış, ayrıca ilde bulunan Çocuk İzlem Merkezi’nin tanıtımı yapılmıştır.

9. Sigara, Alkol ve Uyuşturucu ile Mücadele

Ankara pilot il seçilerek, AIRB’de görevli 13 erkek personele 21.03.2013 tarihinde eğitici eğitimi verilmiş, Yeşilay’dan temin edilen broşürler desteğiyle Müftülüğe bağlı 9 erkek yatılı Kur’an kursunda 229 öğrenciye seminer verilmesi sağlanmıştır.

10. Yayın dağıtımları

2011, 2012 ve 2013 yıllarında Kutlu Doğum Haftası ve İlköğretim Haftası münasebetiyle Doğu ve Güney Doğu Anadolu’da toplam 19 ilin Aile İrşat ve Rehberlik Bürosuna Diyanet Çocuk Dergisinin muhtelif sayılarından gönderilmiş ve en ücra mahallelerin ilköğretim okullarında dahi öğrencilere dağıtılması sağlanmıştır.

11. Kartela, slayt ve afiş dağıtımları

Aile Haftası, Kutlu Doğum Haftası, Dünya Kadınlar Günü gibi vesilelerle bürolara materyal desteği sunulmuştur.

12. “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Projesi”

Uluslararası Af Örgütü ile birlikte yürütülen projede, yoksulluk ve sosyal dışlanmanın hukukî, sosyal, psikolojik ve dinî boyutu hakkında atölye çalışmaları yapılmış, 2011’de Diyarbakır ve Adana’da toplam 50, 2012’de Urfa’da 25 din görevlisi çalışmalara katılmıştır.

13. Dünya Kadınlar Günü Programları

- 2011 yılında, kadın odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez ve eşi hanımefendiyle toplantıda bir araya gelmiştir.
- 2012 yılında, yine Başkanımız ve hanımefendinin katılımıyla Vanlı depremzede kadınlara yönelik bir program gerçekleştirilmiştir.
- 2013 yılında, yurt genelinde Kutlu Doğum konseptiyle uygun biçimde “İslam ve Kadının Onuru” konulu faaliyetler yapılmasına dair bir talimat gönderilmiştir. Bu bağlamda Bürolar tarafından toplam 647 faaliyet gerçekleştirilmiştir. Daire Başkanlığı Ankara’da 2 farklı panel ile konuyu ele almıştır.

Ayrıca Başkanlığımız aile ve aile bireylerini ilgilendiren ve artık bir sorunsal haline gelmiş önemli meselelerle ilgili olarak da toplumsal bir farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır.

Bu bağlamda, Başkanlığımızın yapmış olduğu çalışmaların sunmuş olduğu hizmetlerin genel bir değerlendirmesini ve muhasebesini yaparak geleceğin planlamasına ve merkez-taşra buluşmasına imkân vermek için son olarak 20-22 Ocak 2014 tarihlerinde yapılan “İl Müftüleri İstişare Toplantısı” sonuç bildirgesinde “çocuk gelinler” hususuna dikkat çekilerek şöyle denilmiştir. “Kamuoyuna ‘çocuk gelinler’ vakıası olarak yansıyan ve gerçekte çocuk istismarı olarak değerlendirilecek her türlü suiistimalin, İslâm açısından hiçbir meşruiyeti yoktur. Çocukları istismar eden anlayışların dayandığı yanlış bilinç, kültürel yozlaşma, eksik ve çarpık dini yorumlar mutlaka tashih edilmelidir. Hiçbir Diyanet görevlisinin resmi nikâh olmaksızın evlilik akdine ilişkin bir işlem yapamayacağı açıktır.” Aynı şekilde 16-18 Mayıs 2010 tarihli Şanlıurfa İl Müftüleri İstişare Toplantısı ile 04-07 Haziran 2012 tarihli Sapanca İl Müftüleri İstişare Toplantısı Sonuç Bildirgelerinde de çocuk istismarı konusuna yer verilmiş olup, kız çocuklarını anne olma ve aile kurma sorumluluğuna sahip olmadan, rızası dışında evliliğe zorlamanın ve söz konusu uygulamaları nikahta rıza/irade hürriyetini şart koşan İslam dininden hareketle meşrulaştırmaya çalışmanın büyük bir yanlışlık olduğu vurgulanmıştır.

Konunun önemine binaen Başkanlığımız süreli yayınlarından olan Diyanet Aylık Dergi’de muhtelif zamanlarda aile, toplumsal çözülme ve boşanma, evlilikte aile içi sağlıklı iletişim, İslam ve insan hakları, aile içi şiddet ve istismar konularında makaleler yayınlanmış; dergiyle beraber çıkan “Aile” ekinde konu müstakil olarak ele alınmış, Hz. Peygamber’in örneğinde kadın ve aile hayatına dair önemli yaklaşımlar sunulmuştur.

Diğer taraftan Başkanlığımızın yürüttüğü projelerde ve din görevlilerine yönelik yapılan eğitimlerde de “çocuk istismarı” konusu etraflı bir şekilde incelenmekte, konuyla ilgili farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Uluslararası Af Örgütünün 13 ülkede yürütmekte olduğu “Kadına Karşı Ayrımcılık ve Şiddetin Durdurulması Projesi” kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı ile yapılan işbirliği sonucunda 2006-2010 yılları arasında 15 ilde atölye çalışmaları düzenlenmiştir. 377 din görevlisinin katıldığı çalışmalarda alanın uzmanları ve akademisyenler tarafından Öfke ve Şiddet Kontrolü, İslam Geleneğinde Kadın Hakları Tarihi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve CEDAW Sözleşmesi başlıklarında seminerler verilmiştir.
2. Uluslararası Af Örgütü ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilen bir diğer çalışma, “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Bağlamında Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma Projesi”dir. Ekonomik ve sosyal hakların hayata geçirilmesi ve yoksulluğun önlenmesi amacıyla farklı ülkelerde başlatılan kampanyanın bir uzantısı olarak, 2011-2012 yıllarında Adana, Diyarbakır ve Şanlıurfa İl Müftülükleri bünyesinde 3 atölye çalışması yapılmıştır. 75 din görevlisinin katıldığı atölyelerde Cinsiyet Dâhil Her Türlü Dışlanma ve Ayrımcılığın Önlenmesi, Kadın Yoksulluğu ve Kadına Karşı Şiddet temalarında seminerler verilmiştir.
3. 2012-2013 yıllarında Çocuk İzlem Merkezleri projesi kapsamında Ankara ve Gaziantep İl Müftülüklerinde din görevlilerine yönelik “Çocuk İhmal ve İstismarı” konulu konferanslar düzenlenmiştir.
4. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile müştereken yürütülen “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması” projesi eğitimlerinde çocuk ihmal ve istismarı konusu anlatılmakta olup 2010-2013 yılları arasında İç Anadolu ve Marmara Bölgelerindeki din görevlilerinden 341 eğitici personel yetiştirilmiş ve 33.000 personelin birer günlük alan eğitimi tamamlanmıştır.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca, işbirliği kuruluşları arasında bulunan Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hutbe, vaaz, konferans gibi vatandaşlarımıza yönelik faaliyetlerde konuya önemiyet verilmiştir. Genelgeye ilişkin raporların Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne gönderilmeye başlandığı 2006 yılının son üç aylık döneminden itibaren;

Aile İçi İletişim, Kadın Hakları, Kız Çocuklarının Eğitimi, Çocuk Hakları, Çocuk İhmali ve İstismarı, Töre ve Namus Cinayetleri, Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet konularında Başkanlığımız personeli tarafından toplam 11.504 vaaz verilmiş, 658 hutbe okutulmuştur. İslam ve Kadın, Aile İçi Şiddet, Kadın Hakları, Töre ve Namus Cinayetleri, Çocuk Hakları, Kadın Sorunları konularında ise toplam 2.198 konferans, panel, seminer türü sosyal ve dinî faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Kurban hizmetlerinin Başkanlığımızca yürütülmesine dair yasal dayanaklar aşağıda zikredilmiştir:

- 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 1. maddesi
- 24.10.2001 tarihli ve 2001/3214 sayılı “Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı”
- 18.08.2002 tarihli ve 24850 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan “Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Yönetmelik”

Bakanlar Kurulu kararıyla Diyanet İşleri Başkanının veya görevlendireceği bir Başkan Yardımcısının başkanlığında, İçişleri, Sağlık, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Orman ve Su İşleri ve Çevre ve Şehircilik Bakanlıkları ile Türkiye Diyanet Vakfı temsilcilerinden oluşan bir "Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu" kurulmuştur.

- Kurulun sekretarya görevini Diyanet İşleri Başkanlığı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü yapmakta,
- Kurul, kurban kesim işlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesi için alınması gereken tedbirlere dair kararları almakta,
- Uygulamada bir aksaklık ortaya çıkarsa, bunların giderilmesi için gereken teşebbüslerde bulunmaktadır.

Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu’nun amacı,

- Kurban bayramında ibadet maksadıyla kurban kesmek isteyen vatandaşların kurbanlarını dini hükümlere,
- Sağlık şartlarına ve çevre temizliğine uygun bir şekilde bizzat kesmelerine veya vekâlet yoluyla kestirmelerine yardımcı olmak ve kurban kesilecek yerleri belirlemek için gerekli usul ve esasları düzenlemektir.

Bakanlıklararası Kurban Hizmetleri Kurulu her yıl Başkanlığımızca toplantıya çağırılarak bir önceki yılın değerlendirmesini yaparak, gelecek yıl ile ilgili yapılması gereken çalışmaların kararını alır.

Kurban hizmetleri ile ilgili işlemler 2002 yılından 2009 yılına kadar Başkanlığımızın talimatıyla yürütülmüş, 2009 yılından itibaren ilgili kurul üyelerinin görüşleri alınarak hazırlanan ve Resmi Gazete’de yayımlanan “Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ” ile yürütülmektedir.

Konuyla ilgili olarak ilgili kurul 2013 yılında yaptığı toplantıda Kurban hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilebilmesi için Kurban Bayramı öncesinde Kurban Hizmetleri Kurulunu oluşturan kurul üyesi kurum ve kuruluşların il ve ilçe temsilcileri ile kurban hizmetlerinde görevlendirilmesi düşünülen diğer personel ve vatandaşların katılacağı eğitici salon toplantılarının yapılmasını kararlaştırmıştır.

Vekâlet Yoluyla Kurban Organizasyonu, 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 01.07.2010 tarih 6002 Sayılı Kanunla Değişik, 7. Maddesinin 1. Fıkrasının a bendinde yer alan “Kurban ibadetinin usulüne uygun şekilde yerine getirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak” hükmü çerçevesinde ve buna dayanılarak Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Kurban hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülmesine dair karar çerçevesinde yerine getirilmektedir.

Vekâleten Kurban kesimi için yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da pek çok ülkede organizasyon düzenlenmektedir. İlgili ülkelerdeki kurban fiyatları tüm organizasyon masrafları dikkate alınarak belirlenmekte ve kamuoyu bu doğrultuda bilgilendirilmektedir. Vekâleten Kurban kesimi şartlı bağış niteliğinde olup bağış yapan kişinin tercihinine göre yurt içi veya yurt dışında dini usullere uygun bir şekilde kesilmekte ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmaktadır. 1993 yılından bugüne Vekâlet Yoluyla Kurban Organizasyonu düzenlenmiş olup son yıllarda ülkemizde yüzü aşkın il ve ilçede; (133 İl/ilçe merkezi) yurt dışında ise Balkanlar, Afrika, Latin Amerika ve Asya’da 55 ülke ve 165 bölgede, (Sudan, Etiyopya, Somali, Nijer, Uganda, Tanzanya, Afganistan, Bulgaristan, Makedonya, Azerbaycan, Romanya, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kırım, Abhazya, Rusya, Bangladeş, Irak, Arnavutluk, Moğolistan, Gürcistan, Pakistan, Ruanda, Mali, Çad, Kenya, Tacikistan, Kosova, Uganda, Cibuti, Dominik, Endonezya, Fildişi Sahilleri, Güney Afrika Cumhuriyeti, Guyana, Honduras, İspanya, Kamboçya, Kamerun, Malavi, Mozambik, Surinam, Zimbabve, Yunanistan ve Haiti vb.) Vekâlet Yoluyla Kurban Organizasyonu gerçekleştirilmiştir.

Başkanlık ve Vakıf birlikteliğiyle yürütülen bu organizasyona;

2010 yılında 45.611

2011 yılında 74.038

2012 yılında 55.939

2013 yılında ise 89.027 vatandaşımız iştirak etmiştir.

Bakanlar Kurulu Kararı ve Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Yönetmelik gereğince, Diyanet İşleri Başkanlığı organizesinde ve Türkiye Diyanet Vakfı işbirliği içerisinde yurtiçi ve yurtdışından kurbanlarını vekalet yoluyla kestirmek isteyen vatandaşlarımıza yardımcı olmak üzere düzenlenen Vekalet Yoluyla Kurban Kesim Organizasyonu çerçevesinde;

Kurbanların bir bölümü yurtiçinde, Müftülükler, Vakfımız Şubeleri, bir bölümü de yurt dışındaki Din Hizmetleri Müşavirlikler, Ataşelikler, Başbakanlık TİKA, Dışişleri Bakanlığı ve görevlilerimiz nezaretinde talepleri önceden belirlenen ülkelerde dini usul ve esaslar ile sağlık şartlarına uygun olarak, din görevlilerimizin ve kurulan komisyonun nezaretinde, gönderilen isim listeleri dikkate alınarak isimler tek tek okunmak suretiyle zamanında kesilmekte olup, kurban etleri de yurt içinde fakir ve muhtaç vatandaşlarımıza, Kur'an kursu ve öğrenci yurtlarında barınan öğrencilere, yurt dışında ise ihtiyaç sahipleri ile soydaş ve dindaşlarımıza dağıtılmaktadır.

Ayrıca, organizasyona yurtiçinden ve yurtdışından katılan vatandaşlarımıza kurbanlarının kesildiğine ve etlerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırıldığına dair bilgi ve teşekkür ihtiva eden mektuplar ile telefon ve sms mesajları gönderilmektedir.

Hac organizasyonunda kesilen kurbanlar Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve İslam Kalkınma Bankası işbirliği ile kesilmektedir.